

Tillgänglig utbildning- lärmiljöns betydelse för att alla barn och elever ska lyckas i lärandet

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Specialpedagogiska skolmyndigheten

- Statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor.
- Sveriges största kunskapsbank inom specialpedagogik.

En film om Specialpedagogiska skolmyndigheten

Barn och elever med funktionsnedsättning

Villkor för utbildning?

- Kvalitetsskillnader
- Diagnos har betydelse
- Föräldrars betydelse
- Pojkar – flickor
- Risk för utanförskap
- Välja skola
- Lägre måluppfyllelse

Förtydligande av begrepp

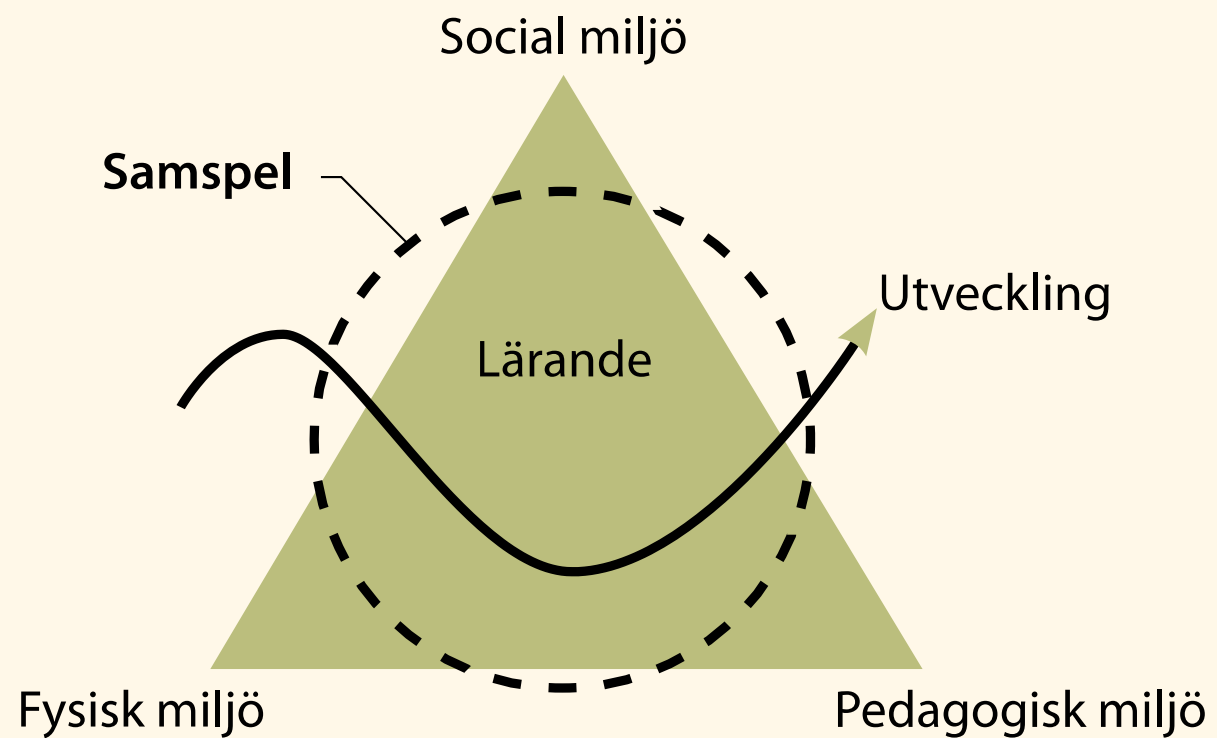
Funktionsnedsättning

- Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.
- Något som en person har, inte något som en person är.

Funktionshinder

- Uppstår i en miljö som ställer upp hinder för personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighetsmodellen

Barns och elevers rättigheter

- **Barnkonventionen**

- Artikel 2 - Icke diskriminering
- Artikel 3 – Barnets bästa
- Artikel 12 – Åsiktsfrihet, rätten att bli lyssnad till
- Artikel 28 – Rätt till utbildning
- Artikel 29 – Utbildningens syfte

- **Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning**

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

- Respekt för inneboende värde, individuellt självbestämmande, frihet att göra egna val samt enskilda personers oberoende.
- Icke-diskriminering
- Fullständigt och faktiskt deltagande i samhället.
- Respekt för olikheter och accepterande av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten.
- Lika möjligheter
- **Tillgänglighet**
- Jämställdhet mellan kvinnor och män.
- Respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning och respekt för funktionshindrade barns rätt att bevara sin identitet.
- **Rätt utbildning**

Barnkonventionen

Artikel 28

Konventionsstaterna erkänner barnets **rätt till utbildning** och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt.....

- vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

Artikel 29

Konventionsstaterna är överens om att barnets **utbildning skall** syfta till att:

- utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga
- utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna

Diskriminering

Diskriminering är att någon **missgynnas** genom att behandlas sämre i **en jämförbar situation** om missgynnandet har **samband med**:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck.
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning.
- **Funktionsnedsättning**
- Sexuell läggning
- Ålder

Förskolans och skolans ansvar

- Skolor, förskolor och andra utbildningsanordnare ska enligt diskrimineringslagen arbeta med **aktiva åtgärder**.

Arbetet omfattar att inom varje verksamhet:

- Arbeta fortlöpande med att undersöka, analysera, åtgärda, följa upp och utvärdera.
- Ta fram, följa upp och utvärdera riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier.
- Dokumentera alla delar av det fortlöpande arbetet.
- Samverka med dem som deltar i utbildningen och anställda i verksamheten.

Skolans grundläggande värden

utdrag ur Skollagen; 1 kap 4§.

- Eleverna ska utveckla kunskaper och värden.
- Skolan ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.
- Utbildningen ska **ta hänsyn barns och elevers olika behov och sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar** att tillgodogöra sig utbildningen.
- Utbildningen syftar också att tillsammans med hemmen främja barns och elevers personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

Skollagen kap 3

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. **Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.** Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. *Lag (2014:458).*

Värderingsverktyg för tillgänglig utbildning

Utgår från globala och nationella styrdokument

- FN:s konvention om barnets rättigheter.
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- Skollagen
- Läroplanen
- Arbetsmiljölagen
- Plan- och bygglagen
- Diskrimineringslagen
- Funktionshinderspolitiken

Tillgänglighet handlar om mötet mellan individ och lärmiljö

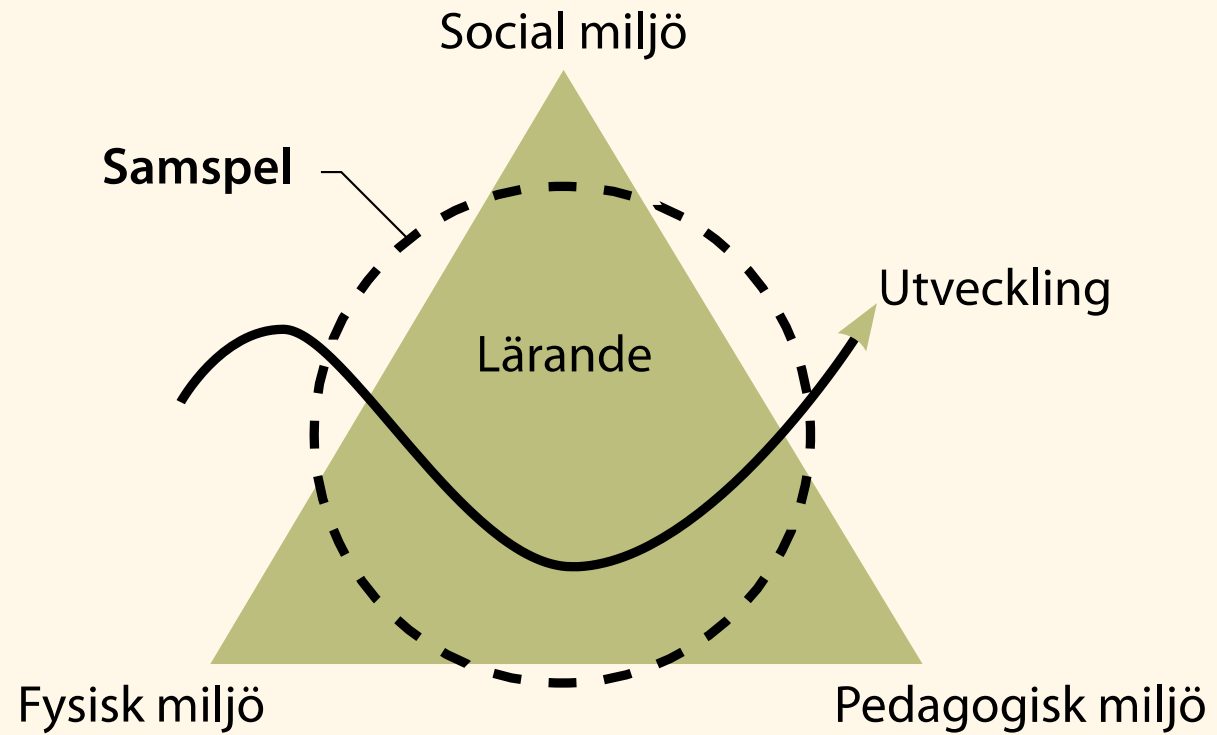

Alla har rätt att nå målen

Tillgänglighetsmodellen

Indikatorer i tillgänglighetsmodellen

Förutsättningar för lärande

Rätten till lärande och trygghet
 Delaktighet
 Elevhälsa

Språk och kommunikation
 Meningsskapande och motivation
 Kroppen i lärandet

Social miljö

Gemenskap
 Begripligt sammanhang
 Planerade aktiviteter utanför
 förskole- och skolområdet
 Samverkan med hemmet
 Normkritik och attityder

Pedagogisk miljö

Pedagogiska strategier
 och stödstrukturer
 Arbetslag
 Olika sätt att lära
 Lärverktyg
 It i lärandet
 Hjälpmedel

Fysisk miljö

Rum för lärande
 Ljudmiljö
 Visuell miljö
 Luftmiljö
 Utemiljö

Delaktighet

– ett arbetssätt i skolan

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

Delaktighet - ett arbetssätt
i skolan

Tillgänglig lärmiljö

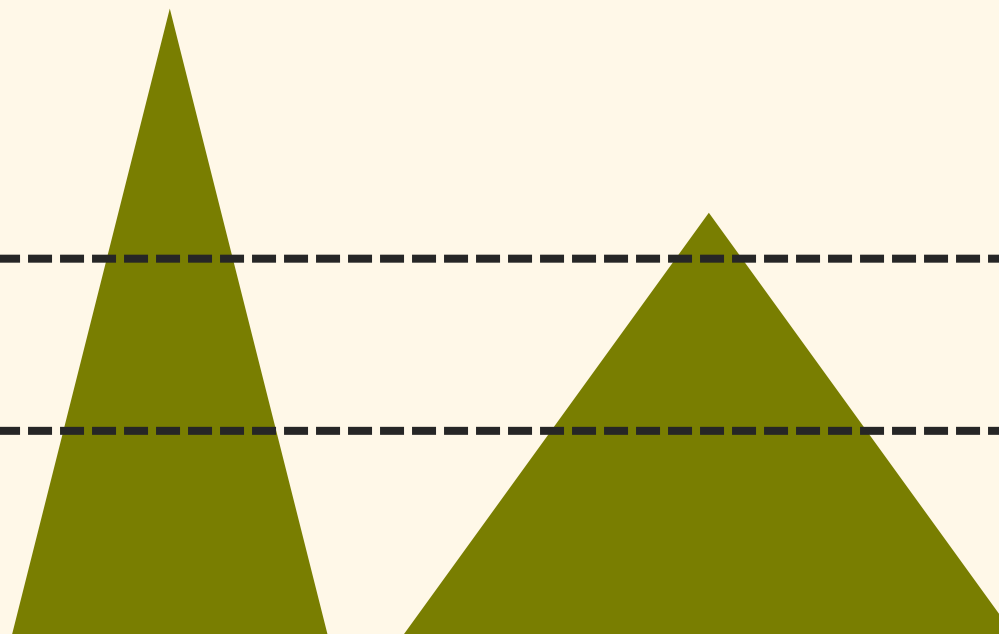
Särskilt stöd

Extra anpassningar

Tillgänglig lärmiljö

Värderingsverktyget för tillgänglig utbildning

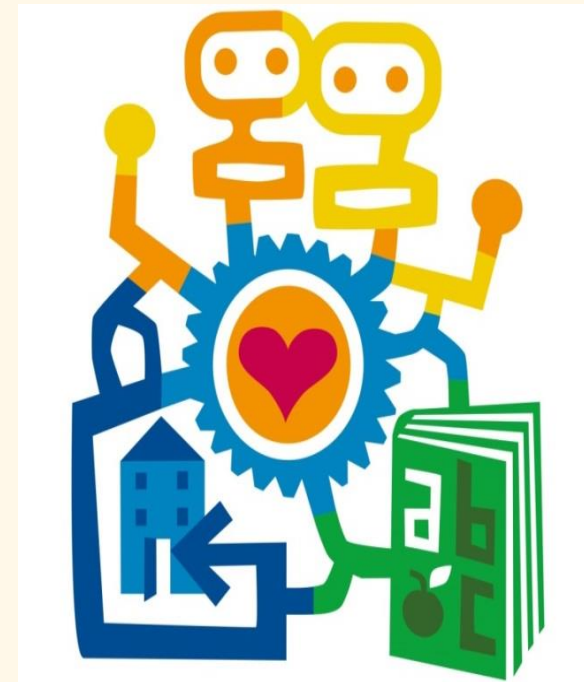
För förskolor, skolor och fritidshem som vill utveckla verksamhetens tillgänglighet.

- Kartläggning – webbaserat och pdf.
- Handlingsplan – webbaserat och pdf.
- Handledning – tryckt och pdf.

Med stöd av värderingsverktyget

- Värderar verksamheten sin lärmiljö.
- Sammanställer verksamheten en handlingsplan.
- Vidtar verksamheten åtgärder som förebygger och förhindrar bristande tillgänglighet.
- Systematiserar verksamheten sitt tillgänglighetsarbete.
- Utvecklas en gemensam förståelse och förhållningssätt.

Kartläggning

- Självvärdering av fyra områden.
- 22 indikatorer
- Fem nivåer till varje indikator.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 Resultat

Meningsskapande och motivation

Förutsättningar för lärande - 2016

- Verksamheten arbetar aktivt för att skapa förutsättningar för att alla elever ska uppleva begripliga, hanterbara och meningsfulla sammanhang. Verksamheten arbetar medvetet för att stimulera varje elev i sitt lärande och i sin utveckling.
- Verksamheten har kommit längre än mellannivån men ännu inte uppnått högstanivån.
- Verksamheten arbetar för att tydliggöra sammanhang, skapa mening och ge förutsättningar för motivation för de flesta elever och i de flesta situationer.
- Verksamheten har kommit längre än lägsta nivån men ännu inte uppnått mellannivån.
- Verksamheten bedriver inget strategiskt arbete för att eleverna ska uppleva ett meningsfullt sammanhang och finna motivation till lärande och utveckling.

Kommentar

[< Föregående](#) [✓ Spara](#) [✕ Ta bort svar](#) [Nästa >](#)

Resultatet ger grund till en handlingsplan

- Åtgärd?
- Vem gör vad?
- Hur?
- När?
- Uppföljning?

The screenshot shows a progress bar at the top with 22 numbered steps. Steps 1-6 are dark red, 7-8 are orange, 9-11 are light orange, 12-14 are green, 15-17 are light green, 18-21 are blue, and 22 is a rounded rectangle labeled 'Resultat'. Below the bar, a dark box displays 'Mitt svar: 21% skattad tillgänglighet'. A progress bar below shows 0% to 100% with a pink and orange segment. Text reads: 'Sverigeresultat visas ej. Du måste skicka in din värdering till en verksamhet först.'

Förutsättningar för lärande - 2016

Ange verksamhetskod

Skicka in din värdering

Skriv ut resultat

Skapa handlingsplan

Ämne	Mitt svar	Ta med i handlingsplan
1 Rätten till lärande och trygghet	● ○ ○ ○ ○	☐
2 Delaktighet	● ● ○ ○ ○	☐
3 Elevhälsa	● ● ● ○ ○	☐
4 Språk och kommunikation	● ○ ○ ○ ○	☐

DATE lärmaterial

Delaktighet • **A**ttityder • **T**illgänglighet • **E**lever

Ledord

- Tillgänglighet
- Lärmiljöer
- Likabehandling
- Normmedvetenhet

Tre nya DATE lärmaterial

Fsk

F-3

4-9

Gy

- och ett reviderat

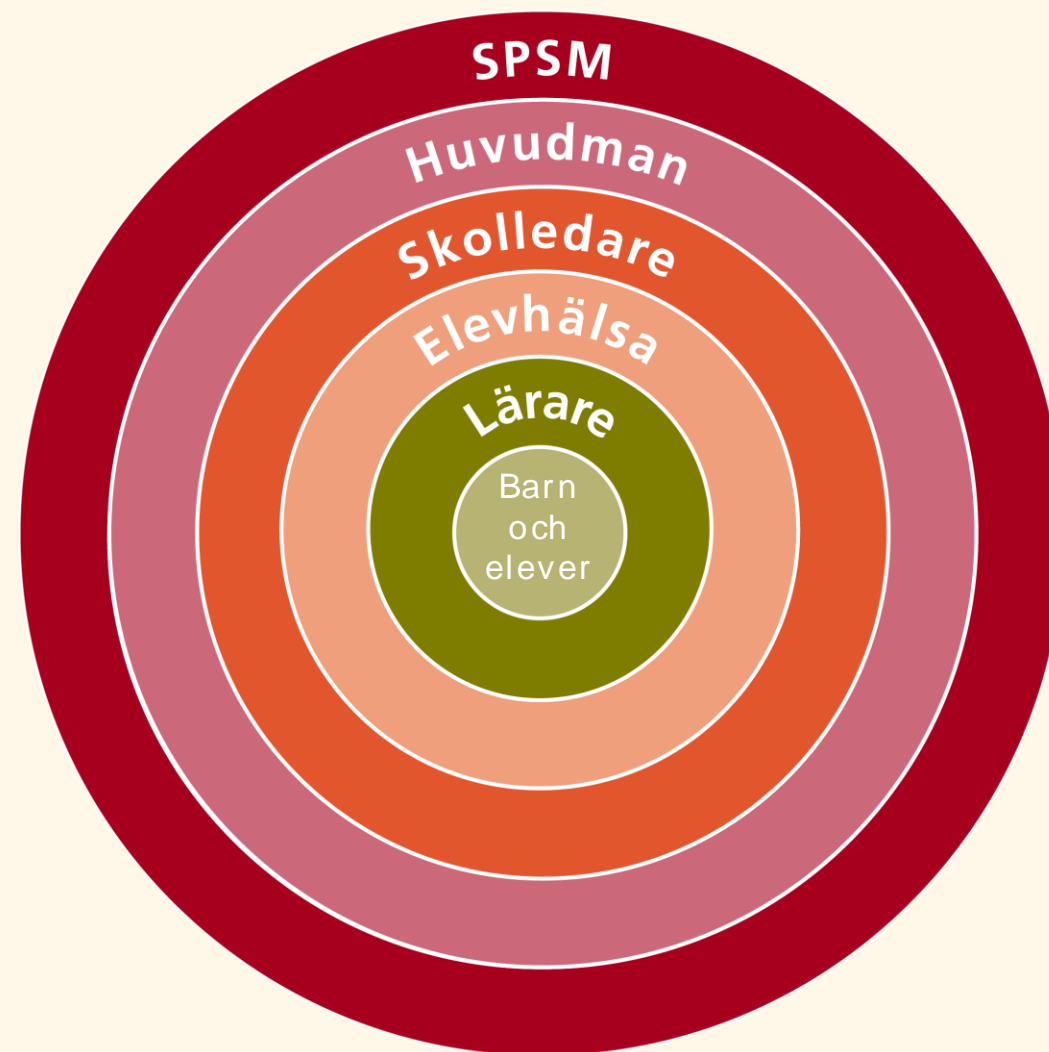
DATE

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Styrkedjans roller och ansvar för tillgänglig lärmiljö

Policydokument

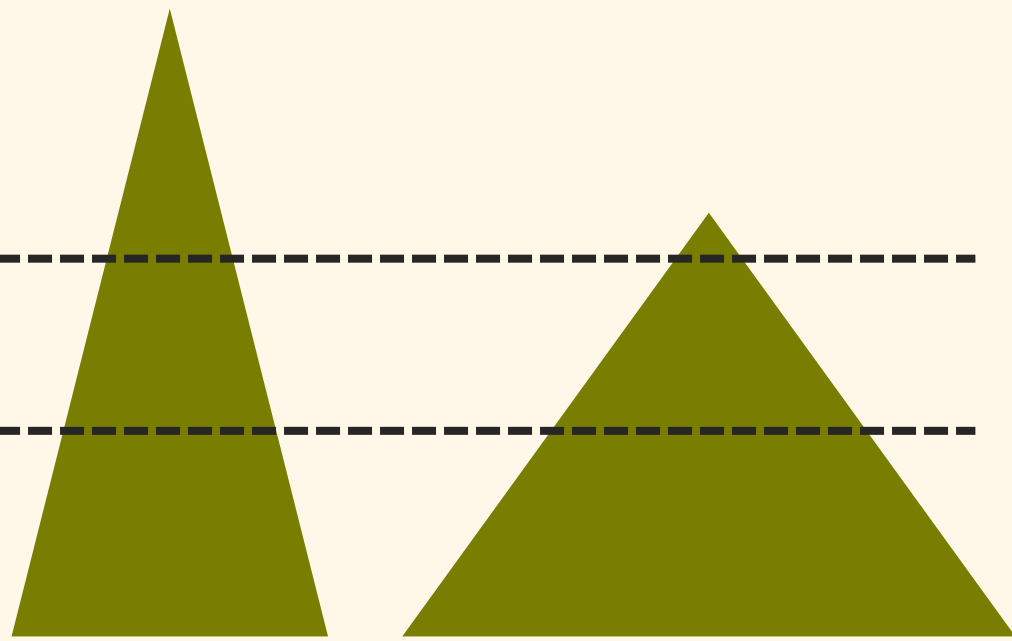

Tillgänglig lärmiljö

Särskilt stöd

Extra anpassningar

Tillgänglig lärmiljö

film

SPSM:s Uppföljningsstudie

En tillgänglig lärmiljö-
från kartläggning till handling

Undersökning

- Enkätundersökning

425 personer i 24 verksamheter har besvarat enkäten

- Fokusgrupper

4 verksamheter, nio grupper varav en elevgrupp

- Mixed methods

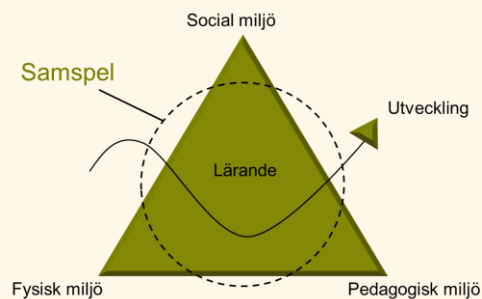
Självvärdering

- Genom självskattningen på SPSM:s webb
- Genom reflektion och dialog utifrån Tillgänglighetsmodellen
- Båda sätten ger en nulägesbedömning av tillgänglighet

Förståelse

Förståelse =

Tillgänglighetsmodellen

+

Reflektera

+

Praktisera

+

Interagera

Förståelse

- ”materialet har öppnat upp ögonen”
- Det har skett en ”synvända”
- Personalen använder ett nytt språk
- Perspektivmöten i dialogen
- En gemensam vision

Barn- och elevperspektiv

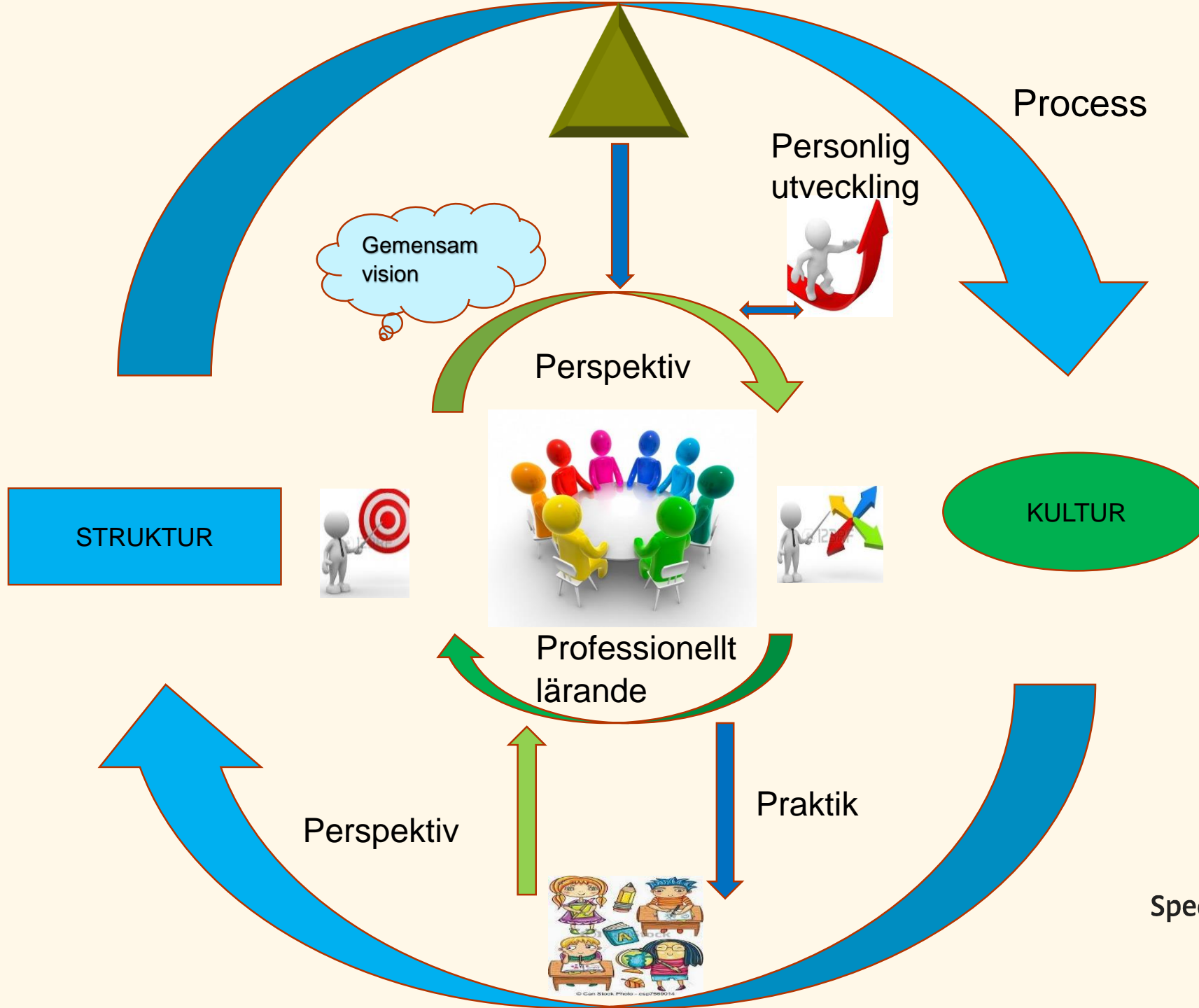
- Har varit svårt!
- Men, några har kommit en bit på väg.
- **Går det att göra lärmiljön tillgänglig om verksamheterna inte känner till hur barn och elever upplever sin lärmiljö?**
- Förtydligande finns i nya versionen av Värderingsverktyget.

Handlingar och förändringar

- Förändringar i fysisk, social och pedagogisk miljö
- Förändring av personalens förståelse leder till nya handlingar
- Effekter som nämns är:
 - tydligare struktur i verksamheterna
 - förändrat förhållningssätt, perspektivbyte
 - eleverna har blivit mer självständiga
 - ett nytt professionellt språk
 - mer proaktivt arbete
 - ökade stödmöjligheter till skolor

Inkludering blev ju inte mer än integrering. Inkludering är överspelat på något sätt. Det funkade ju inte. Hur man gör inkludering har alltid hängt i luften. Vad ska jag göra som lärare?

Tillgänglighetsmaterialet är en god hjälp. Tillgängligheten är nog enklare att ta till sig. När man väl tagit sig över tröskeln att förstå pratar man inte bara fysisk tillgänglighet.

För mig är begreppet tillgänglighet jättebra. Och är det bra för mig är det nog bra för andra också.

Tillgänglighet går ju inte att välja bort.

Malmö högskola
Lärande och samhälle
Skolutveckling och ledarskap

Självständigt arbete II
15 högskolepoäng, avancerad nivå

Tillgängliga lärmiljöer
för barn och elever, pedagoger och skolledare
En väg till inkludering

Accessible learning environment
for Children and Students, Educators and School Leaders
One way towards inclusion

Pia Persson

Masterexamen i specialpedagogik, 120 p
Slutseminarium 2016-06-15

Examinator: Olof Sandgren
Handledare: Lotta Anderson

<http://dSPACE.mah.se/handle/2043/21164>

Tack!

Pia Persson

pia.persson@spsm.se

www.spsm.se

<https://www.spsm.se/stod/tillganglighet-delaktighet-och-inkludering/tillganglighet/>